

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Α'. ΑΡΧΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

α) Οί παρά τῷ συμβολαιογράφῳ Κοζάνης κ. Δ. Ν. Πράσσω μέχρι τοῦδε ἐναποκείμενοι δέκα ἐννέα κώδικες, οἱ περιέχοντες διαφόρων εἰδῶν ἔγγραφα (διαθήκας, προικοσύμφωνα, πωλητήρια, ἐξοφλητήρια, δωρητήρια, πρακτικά Δημογεροντίας καὶ ἄλλα) ἀναγόμενα μέχρι τοῦ ἔτους 1796, μετεφέρθησαν δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου εἰς τὴν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην Κοζάνης. Οὕτω ἐξεπληρώθη ἡ ἐπανελημμένως καὶ δημοσίᾳ ἐκφρασθεῖσα ἐπιθυμία μας περὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν κωδίκων τούτων ἐκεῖ ποῦ ἀνήκουν. Πρβλ. Ἄρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δυτ. Μακεδονίας σελ. 98-101, ἔνθα καὶ σύντομος ἀναγραφή τοῦ περιεχομένου αὐτῶν.

β) Ὁ Ἔφορος τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης κ. Ν. Δελιαλῆς ἔχει ἐτοιμον κατάλογον τῶν πρὸ τοῦ ἔτους 1830 ἐκδοθέντων βιβλίων καὶ ἐναποκειμένων εἰς τὴν Βιβλιοθήκην ταύτην, τὸν ὁποῖον θ' ἀρχίσωμεν ἐκδίδοντες ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τόμου.

Ἄρχεῖα Καστορίας

α) Εἰς τὰ « Ἄρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι τῆς Δ. Μακεδονίας » σελ. 127-130 ἀναγράφονται ὅλα τὰ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἐνοριακῆς Ἐπιτροπείας τῆς Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου εὑρισκόμενα ἄλλοτε χειρόγραφα, λυτὰ ἔγγραφα καὶ κώδικες ἐγγράφων. Δυστυχῶς τὰ ὀλίγα αὐτὰ ἀπομεινάρια ἐκ τοῦ πλουσίου ἄλλοτε ἀρχείου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Καστορίας ἐκάησαν κατὰ τὴν πυρκαϊάν τῆς Μητροπόλεως ἀρχᾶς τοῦ 1940. Οὕτω ἐκ τοῦ κοινοτικοῦ ἀρχείου τῆς Καστορίας διεσώθησαν μόνον οἱ παρά τῷ συμβολαιογράφῳ Θεοδόρῳ Ν. Κόντῳ ἀκόμη σήμερον ἐναποκείμενοι ἕξ κώδικες ἀναγόμενοι μέχρι τοῦ 1865 καὶ εἷς φάκελος περιέχων διαθήκας εἰς τὸ πρωτότυπον. Τούτων σύντομον περιγραφήν βλέπε εἰς τὰ « Ἄρχ. καὶ Βιβλ. Δ. Μ. » σελ. 130.

β) Εἰς τὴν Καστορίαν καὶ παρά τῷ ἐκεῖ Πρωτοδικεῖῳ σώζεται τουρκικὸν ἀρχεῖον, τοῦ ὁποῖου μόνον μέρος διαφυλάττεται σήμερον κάπως καλά. Ὅ,τι ἔχει διασωθῆ ἐκ τοῦ Ἄρχείου τοῦ Καδῆ εὑρίσκεται εἰς ἕνα ὑπόγειον, ὅπου φυλάσσονται καὶ κάρβουνα διὰ τὰς θερμάστρας καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἄχρηστα! Κατὰ τὴν ἐν Καστορίᾳ πενήθημερον παραμονὴν μου τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1934 οὐδεὶς μὲ εἶχε πληροφορήσει περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀρχείου τούτου, οὕτω δὲ εἰς τὰ « Ἄρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι » σελ. 127 δὲν γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ. Ἐλπίζομεν εἰς τὸν δεῦτερον τόμον τῶν « Μακεδονικῶν » νὰ δώσωμεν σύντομον περιγραφήν τῶν κωδίκων τούτων σήμερον ἀρκούμεθα εἰς τὸ ἀκόλουθον σημείωμα.

1. Βιβλία ἐλέγχου κτηματικῆς περιουσίας (Γιουκλαμᾶδες) σώζονται περὶ τὰ 40 καὶ φθάνουν μέχρι τοῦ ἔτους 1856 πρὸς τὰ ἄνω.

2. Βιβλία μεταβιβάσεων πωλήσεως, δωρεᾶς κλπ. σώζονται περὶ τὰ 60 καὶ φθάνουν μέχρι τοῦ ἔτους 1880.

Μακεδονικά Χρονικά, Μηνιαία επιθεώρησης καλλιτεχνική - φιλολογική και τουριστική κλπ.

Το περιοδικόν τουτο ἤρχισε, διεκόπη, ἐπανεξεδόθη ὑπό διαφόρους μορφάς ὑπό τοῦ κ. Μανόλη Σμυρλή. Τάς καλὰς προθέσεις τοῦ Διευθυντοῦ δὲν ἀμφισβητοῦμεν βεβαίως. Εἶναι ἐν τούτοις λυπηρόν, ὅτι ὁ κάθε διανοσόμενος εἰς τὸν τόπον μας, ποῦ θὰ μπορούσε ἄλλως νὰ προσφέρῃ κάτι εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ τόπου, νομίζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἱκανὸν νὰ ἐκδώσῃ καὶ περιοδικόν, τοῦ ὁποίου πολλάκις τὴν ταχεῖαν διακοπὴν δύναται νὰ προεξοφλήσῃ καὶ ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου φύλλου. Α. Σ.

Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον Ν. Σφενδόνη (1925 - 1940).

Ἐκδίδεται ἀπὸ τοῦ 1925 συνεχῶς ἐπὶ δεκαπενταετίαν. Δὲν ἐξεδόθη ὁ τόμος τοῦ 1941 λόγῳ τοῦ πολέμου. Εἰς τοὺς 16 τόμους περιέχονται πολλαὶ μελέται φιλοσοφικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ αἰσθητικοῦ περιεχομένου, παρέχεται δὲ καὶ πλούσιον λαογραφικὸν ὕλικόν, διηγήματα, ποιήματα, ἀνέκδοτα κ.ἄ. Ε. Σ. Τ.

Φάρος Βορείου Ἑλλάδος Κοσματοπούλου καὶ Ταχογιάννη (1939-1940).

Ἐξεδόθη τὸ 1939 καὶ τὸ 1940. Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὸ περιεχόμενον εἶναι παρόμοιον μὲ τὸ «Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον». Καὶ εἰς τοὺς δύο τούτους τόμους συναντῶμεν λαογραφικὸν καὶ ἱστορικὸν Μακεδονικὸν ὕλικόν, δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τοὺς εἰδικούς. Ε. Σ. Τ.

Ἡμερολόγιον Δυτικῆς Μακεδονίας, ἐκδιδόμενον ἐπιμελείᾳ Σταύρου Θεοδοσιάδου καὶ Δημητρίου Γκαβανᾶ ἐν Κοζάνῃ ἀπὸ τοῦ 1932 κέξῃς.

Ὅμοιου τύπου καὶ περιεχομένου ὡς καὶ τὰ προηγουμένως ἀναφερθέντα Ἡμερολόγια μὲ πλουσιωτέραν λαογραφικὴν καὶ ἱστορικὴν ὕλην. Ὁ τόμος τοῦ 1940 δὲν ἐξεδόθη. Α. Σ.

3. Βιβλία φορολογικά κατὰ χωρία τῆς περιοχῆς Καστορίας σώζονται περὶ τὰ 50.

4. Ἐπίσης σώζονται διάφοροι πίνακες κτημάτων (τζίλτ).

5. Ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Καδῆ σώζονται κώδικές τινες, εἷς τῶν ὁποίων φθάνει μέχρι τοῦ ἔτους 1797 (Σιεμπτάν 1212).

Ἀρχεῖον Μοναστηρίου

Τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Μοναστηρίου ἐπὶ τουρκοκρατίας ἔχει μεταφερθῆ εἰς τὴν Φλώριναν, φυλάσσεται δὲ σήμερον εἰς τὸ ἐκεῖ Γυμνάσιον Ἀρρένων. Νομίζομεν ὅτι ὁ τόπος οὗτος δὲν εἶναι κατάλληλος. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ συμπεριληφθῆ καὶ τοῦτο εἰς τὰ «Κρατικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας», τῶν ὁποίων μελετᾶται ἡ ἴδρυσις.

Ἀρχεῖον Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ἀναργύρων Καστορίας

Τὸ κατωτέρω σημείωμα περὶ τῶν ἀρχείων τῆς Μονῆς Ἀγ. Ἀναργύρων ὀφείλομεν εἰς τὴν εὐγενῆ καλωσύνην τοῦ καθηγητοῦ κ. Εὐάγγ. Στ. Τζιάτζιου.

«Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων Καστορίας, παρὰ τὸ χωρίον Μελισσότοπος (πρῶην Χόλιστα), ἐναπόκεινται ἄρκετὰ χειρόγραφα, λυτὰ ἔγγραφα καὶ κώδικες, ἅτινα δύνανται προχείρως νὰ κατανεμηθῶσιν ὡς ἐξῆς:

1. Ἄνω τῶν δέκα χειρόγραφα τοῦ 11ου μέχρι τοῦ 19ου αἰ.

2. Κώδιξ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1754, χρονολογίας ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς.

3. 1 κατάστιχον (τεφτέρι). 0,10×0,30, ἐκ σελ. 121, περιέχον λογαριασμοὺς ἰδιώτου τινός ἀπὸ τοῦ 1724 - 1735 καὶ τῆς Μονῆς ἀπὸ τοῦ 1808 μέχρι τοῦ 1850.

4. 135 λυτὰ ἔγγραφα ποικίλης φύσεως πατριαρχικά, μητροπολιτικά καὶ μοναστηριακά γράμματα, ἀφιερωτήρια, δωρητήρια, δανειστικά ὁμόλογα, πωλητήρια, μισθωτήρια, ἐξοφλητικά ἀποδείξεις, διαθήκαι, ἔγγραφα συστάσεως ἐνεχύρου παρακαταθήκης, ἀναλήψεως παρακαταθηκῶν, συμβόλαια πάσης φύσεως ἰδιωτικά καὶ μητροπολιτικά, ἐπιστολαὶ κ.τ.τ.

5. 209 τουρκικά ἔγγραφα, ἐν οἷς πολλὰ φερμάνια.

6. Ἐπιστολὴ εἰς ἀρμενικὴν γλῶσσαν τοῦ ἔτους 1835.

7. Ἐπίσης συναντῶμεν ἐνθυμήσεις ἐγκατεσπαρμένας εἰς διάφορα βιβλία α) 11 ἀχρονολογήτους β) 7 τῶν ἐτῶν 1700 καὶ ἐντεῦθεν καὶ γ) 30 τῶν ἐτῶν 1800 καὶ ἐντεῦθεν.

Τὸ ἀνωτέρω ἀρχεϊακὸν ὕλικὸν μετὰ περιγραφῆς τῶν χειρογράφων καὶ ἱστορίας τῆς Μονῆς θὰ δημοσιευθῆ εἰς τὸν Β' τόμον τῶν «Μακεδονικῶν», τῇ συνδρομῇ καὶ τοῦ φιλτάτου Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου Κου Κου Παπᾶ-Γρηγορίου Νικολαΐδου, ἐξ Ἀσπρογείων - Φλωρίνης, ὁ ὁποῖος μὲ συνέδραμε ποικιλοτρόπως μέχρι σήμερον εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀντιγραφὴν τῶν ἀναφερθέντων χειρογράφων καὶ ἔγγράφων.»

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω συντόμου σημειώματος περὶ τῶν Ἀρχείων καὶ Βιβλιοθηκῶν κυρίως τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας ἐμφαίνεται πόσον ἀναγκαῖα εἶναι ἡ ἴδρυσις «Κρατικῶν Ἀρχείων Μακεδονίας» ἐν Θεσσαλονίκῃ, τὰ ὁποῖα πιθανώτατα νὰ περιλάβουν τὰ τῆς Θράκης καὶ Ἠπείρου. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶχε προχωρήσει ἄρκετὰ, εἶχε δὲ τύχει τῆς ἀμερίστου ὑποστηρίξεως τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους καὶ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Διονυσίου Ζακυθνοῦ. Εἰς τὸ νέον μάλιστα Δημαρχιακὸν Μέγαρον, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἀνεγερθῆ, εἶχε ληφθῆ πρόνοια διὰ τὴν στέγασιν αὐτῶν

ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Δήμου Ἀρχιμηχανικοῦ κ. Γ. Μαλάκη. Ὡς καὶ ἄλλα ἔργα εἰρηνικὰ ἀπώθησε καὶ τοῦτο ὁ πόλεμος εἰς τὸ μέλλον. Α. Σ.

Σπουδαῖα τουρκικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας

α) Μεταφραστικὸν Γραφεῖον Θεσσαλονίκης παρὰ τῇ Εἰσαγγελίᾳ Ἐφετῶν.

Εἰς τὰ « Ἀρχ. καὶ Βιβλ. Δυτ. Μακεδονίας » δὲν ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ τουρκικοῦ τούτου καὶ σπουδαίου ἀρχείου. Καὶ ἐνταῦθα μόνον σύντομον ἀναγραφὴν τοῦ πλουσίου τούτου ὑλικοῦ δυνάμεθα νὰ δώσωμεν, ἐλπίζοντες εἰς τὸ μέλλον νὰ μᾶς δοθῇ εὐκαιρία νὰ τὸ ἐξετάσωμεν καλύτερον καὶ νὰ δώσωμεν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν τῶν κωδικῶν τούτων. Οἱ ἀριθμοὶ τῶν βιβλίων δίδονται κατὰ προσέγγισιν. Θεωροῦμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ ἐκφράσωμεν καὶ δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ Μεταφραστικοῦ Γραφείου Θεσ)νίκης κ. Λάζ. Μαμζορίδη, ὁ ὁποῖος προθύμως πάντοτε παρέσχεν εἰς ἡμᾶς πᾶσαν ζητηθεῖσαν πληροφορίαν.

1. Κτηματολόγια δημοσίων γαιῶν Θεσσαλονίκης ἀπὸ τοῦ ἔτ. 1857 κ.έξ., βιβλία 7, ἕκαστον ὕψ. 0,58 × πλάτ. 0,41 × πάχ. 0,03.

2. Κτηματολόγια δημοσίων γαιῶν νεώτερα μέχρι τοῦ ἔτ. 1912, βιβλία 409, τούτων 48 = ὕψ. 0,43 × πλάτ. 0,30 × πάχ. 0,03, 107 = ὕψ. 0,58 × πλάτ. 0,41 × πάχ. 0,08, 115 = ὕψ. 0,58 × πλάτ. 0,41 × πάχ. 0,03.

3. Κτηματολόγια δημοσίων βακουφικῶν κτημάτων, βιβλία 39, ὕψ. 0,40 × πλάτ. 0,28 × πάχ. 0,04 ἕκαστον.

4. Κτηματολόγια βακουφικῶν κτημάτων, βιβλία 60, ὕψ. 0,55 × πλάτ. 0,20 × πάχ. 0,025 ἕκαστον.

5. Κτηματολόγια δημοσίων γαιῶν ἐπαρχιῶν Μακεδονίας ἀπὸ τοῦ 1872 κ.έξ., βιβλία 195, ὕψ. 0,43 × πλάτ. 0,30 × πάχ. 0,03 ἕκαστον.

6. Κτηματολόγια Ἐδέσσης, βιβλία 38, ὕψ. 0,43 × πλάτ. 0,30 × πάχ. 0,03.

7. Κτηματολόγια καὶ δικαστικὰ βιβλία (ὄχι Κιὰδῆ) Ἐδέσσης. Καταλαμβάνουν χῶρον 1,50 μ. τετραγ.

8. Κτηματολόγιον Καζῆ — Χαζῆ Ἐβρενοῦ Βέη, βιβλία 94, ὕψ. 0,43 × πλάτ. 0,30 × πάχ. 0,02 ἕκαστον.

9. Ἀγοραπωλησίαι δημοσίων γαιῶν, βιβλία 48, ὕψ. 0,43 × πλάτ. 0,30 × πάχ. 0,03 ἕκαστον.

10. Ἀγοραπωλησίαι δημοσίων γαιῶν ἐπαρχιῶν, βιβλία 553, ὕψ. 0,35 × πλάτ. 0,20 × πάχ. 0,025 ἕκαστον.

11. Φορολογικὰ Θεσσαλονίκης καὶ ἐπαρχιῶν (Καζᾶ Θεσσαλονίκης) ἀπὸ τοῦ 1888 κ.έξ., βιβλία 103, ὕψ. 0,40 (περίπου) × πλάτ. 0,45 × πάχ. 0,03 · 0,05.

12. Φορολογικὰ Κατερίνης καὶ Κιλκισίου, βιβλία 29, ὕψ. 0,35 × πλάτ. 0,20 × πάχ. 0,025 ἕκαστον.

13. Φορολογικὰ διάφορα καταλαμβάνοντα χῶρον 2 μ. τετραγ.

14. Καταγραφὴ κτημάτων Θεσ)νίκης τοῦ ἔτ. 1911, βιβλία 10, ὕψ. 0,40 × πλάτ. 0,28 × πάχ. 0,18 - 0,25 ἕκαστον.

15. Περιλήψεις βιβλίων ἐπαρχιῶν, βιβλία 65, ὕψ. 0,35 × πλάτ. 0,20 × πάχ. 0,25.

16. Ἱεροδικεῖον Θεσσαλονίκης, βιβλία 330 ἀπὸ τοῦ 1700 - 1912, ὕψ. 0,56 × πλάτ. 0,19 × πάχ. 0,02 ἕκαστον.

17. Δικαστικὰ (Πρωτοδικεῖου, Ἐμποροδικεῖου, Ἐφετεῖου, Συμβολαιογραφείου Θεσσαλονίκης, Ὑποδιοικήσεως Κατερίνης καὶ Κιλκισίου). Καταλαμβάνουν χῶρον 12 μ. τετραγ. περίπου.

18. Δικαστικά ἀποφάσεις διοικητικοῦ συμβουλίου Νομαρχίας Θεσσαλονίκης ἀπὸ τοῦ ἔτ. 1906 μέχρι τοῦ 1912. Καταλαμβάνουν χῶρον 0,90 μ. τετρ.

19. Δικογραφίαι, φάκελοι δικογραφιῶν πολιτῶν διαφόρων δικαστηρίων, 6 ἄρμάρια διαστάσεων ἕκαστον 1 μ. Χ 1,50 καὶ 4 κιβώτια διαστάσεων ἕκαστον ὕψ. 0,45 Χ μήκ. 0,95 Χ πλάτ. 0,45.

β) Ἀρχεῖον Βεροίας

Τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου Ἀρχείου τοῦ Ἱεροδικείου Βεροίας, τοῦ ἐναποκειμένου σήμερον εἰς τὸ Δημαρχεῖον τῆς Βεροίας ἐντὸς κιβωτίων καὶ ἀποτελούμενου ἐκ 56 καὶ πλέον κωδίκων, συντομωτάτην καὶ λίαν ἀνεπαρκῆ ἀναγραφὴν ἐδώσαμεν εἰς τὰ « Ἀρχ. καὶ Βιβλ. Δ. Μ. » σελ. 154 - 155. Ὑπὸ τοῦ κ. Ἰ. Βασδραβέλλη ἐξεδόθησαν ἤδη 42 ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου τούτου ἐν μεταφράσει εἰς τὸ βιβλίον του « Οἱ Μακεδόνες κατὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνας, 1796 - 1832 ». Εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ κ. Ἰ. Βασδραβέλλης θὰ δημοσιεύσῃ ἕτερα 44 ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου τούτου ἐν μεταφράσει τῶν ἐτῶν 1569 - 1821, ἐπιφυλασσόμεθα νὰ δώσωμεν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν τῶν ἀρχείων τούτων.

γ) Ἀρχεῖον Λαρίσης - Τρικκάλων - Φαρσάλων - Ἐλασσῶνος - Σερβίων καὶ Κοζάνης.

Τὸ τουρκικὸν Ἀρχεῖον τῆς περιοχῆς Λαρίσης, Τρικκάλων καὶ Σερβίων, ἀποτελούμενον ἐξ 106 κωδίκων ἐναπόκειται σήμερον εἰς τὸ Ὑποθηκοφυλακεῖον Κοζάνης. Σύντομον περιγραφὴν βλ. ἐν « Ἀρχ.-Βιβλ. Δ. Μακ. » σελ. 101 - 108. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κωδίκων τούτων εἶναι κτηματολόγια.

δ) Ἀρχεῖον Κοζάνης

Διὰ τὰ σήμερον ἐν Κοζάνῃ (ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Ὑποθηκοφυλακείῳ) σωζόμενα τουρκικὰ ἔγγραφα καὶ κώδικας ἐν τῇ Δημοτικῇ βιβλιοθήκῃ καὶ ἐν τῷ Σκευοφυλακείῳ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ ἁγ. Νικολάου βλ. Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι σελ. 89 - 93 καὶ 94 - 98.

ε) Ἀρχεῖον Καστορίας

Περὶ τούτου ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω σελ. 612.

στ) Ἀρχεῖον Φλωρίνης

Τὸ τουρκικὸν ἀρχεῖον Φλωρίνης μετεφέρθη πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς περιοχῆς Φλωρίνης ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς Μοναστήριον, ὅπου καὶ διαφυλάττεται σήμερον ὑπὸ τῶν σερβικῶν ἀρχῶν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τούτου ἀποτελοῦν τὰ κτηματολόγια, ὡς μὲ ἐπληροφόρησεν ὁ ἐν Φλωρίνῃ τουρκομαθῆς κ. Χρῖστος Τζαμασούλης.

Παράβαλε ἐπίσης ὅσα σημειοῦμεν εἰς τὴν σελ. 182 τοῦ βιβλίου « Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δ. Μακεδονίας » περὶ τουρκ. ἔγγραφων, ἐναποκειμένων σήμερον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Β'. ΔΗΜΟΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Περὶ τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ Δημοτικῶν καὶ ἄλλων βιβλιοθηκῶν δύναται τις νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Σιγάλα, Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δυτικῆς Μακεδονίας, Ἔκδοσις Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσ/νίκη 1939. Ἐνταῦθα δίδομεν σύντομον ἐπισκόπησιν περὶ τῶν ἐν Θεσ/νίκη καὶ Δ. Μακεδονίᾳ σήμερον σωζομένων Βιβλιοθηκῶν, ἐπιφυλασσόμενοι εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον νὰ ὁμιλήσωμεν ἐκτενεστέρων περὶ τοῦ σκοποῦ, τῆς ση-

μασίας καὶ τῆς ὀργανώσεως Δημοτικῶν Βιβλιοθηκῶν ἐν Μακεδονίᾳ, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τότε καὶ τὰς Βιβλιοθήκας τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

Θεσσαλονίκη

Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκη. Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου ἔχει βεβαίως πρωτίστως σκοπὸν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἐπιστημονικὰς ἀνάγκας τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν φοιτητῶν. Τὸ Κεντρικὸν Ἀναγνωστήριον τῶν Καθηγητῶν ἐν τούτοις εἶναι προσιτὸν κατόπιν εἰδικῆς ἀδείας τοῦ Διευθυντοῦ εἰς πάντα ἄλλον ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐργασθῇ ἐπιστημονικά.

Ἡ Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκη ἔχει ἐν συνόλῳ (ὁμοῦ μὲ τὰς εἰδικὰς βιβλιοθήκας τῶν Σπουδαστηρίων καὶ Ἐργαστηρίων) περὶ τὰς 102 χιλιάδας τόμους. Τὸ δὲ Τμήμα τῶν Χειρογράφων καὶ ἔγγράφων ἔχει 40 χειρόγραφα, 70 λυτὰ ἔγγραφα, ἐξ ὧν 65 ἑλληνικά, 4 τουρκικά καὶ ἓν ρωσικόν, 6 φακέλους περιέχοντας ἰδίως ἰδιωτικὰς ἐπιστολάς ἢ λογαριασμοὺς καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν φωτογραφιῶν βυζαντινῶν ἔγγράφων ἐκ τῶν ἀρχαίων Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. (Πρβλ., Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δυτ. Μακεδονίας σελ. 156-183.) Ἐκτὸς ἐνός καὶ μόνου χειρογράφου τὰ λοιπὰ προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐντύπων προέρχεται ἐπίσης ἐξ ἀγορᾶς. Ἐν τούτοις ἀπέκτησεν ἡ Παν. Βιβλιοθήκη καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἐκ δωρεῶν, ὧν σημαντικώτεροι εἶναι αἱ ἑξῆς :

1. Ἡ πρὸς τὴν κοινότητα Θεσσαλονίκης δωρεὰ τοῦ ἄλλοτε διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν καὶ μέλους τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου Μακεδόνος Γεωργίου Κωνσταντινίδου.
2. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη Β' Γυμνασίου.
3. Ἡ ὑπὸ τῆς Προσωρινῆς κυβερνήσεως διαρκοῦντος τοῦ Παγκοσμίου πολέμου καταρτισθεῖσα καὶ ἐν τῷ Διδασκαλείῳ ἀρρένων ἀποκειμένη ἄλλοτε βιβλιοθήκη. Αἱ τρεῖς αὗται δωρεαὶ ἀντιπροσωπεύουν ἐν συνόλῳ 7800 περίπου τόμους.
4. Ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης παρεχωρήθησαν ἐκ τῶν πολλαπλῶν αὐτῆς 796 ἔργα.
5. Ἡ δωρεὰ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἡρακλείας Φιλάρετου Βαφειδίου ἀποτελεῖται ἐκ 266 τόμων.
6. Τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Π. Κοντογιάννη ἐκ 359 τόμων.
7. Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη ἱατροῦ Γρ. Γράβαρη ἐκ 3000 τόμων καὶ φυλλαδίων.
8. Τοῦ Μακεδόνος καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἀντωνίου Χρηστομάνου ἐκ τόμων καὶ φυλλαδίων 1000 περίπου.
9. Τοῦ εὐεργέτου τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Κωνσταντινίδου, Ποντίου, ἐκ τόμων 1200 περίπου.
10. Τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεωργίου Στρέϊτ ἐκ τόμων καὶ φυλλαδίων 2000 περίπου.
11. Τοῦ Ταμείου Ἀνταλλαξίμων ἐκ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν πάσαι ποτὲ ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἐν Τουρκίᾳ τόμ. 3177.
12. Τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων τόμ. 109.
13. Τοῦ Ἱερομονάχου Ἀρχιμανδρίτου Κτενᾶ.

Ἐπίσης δωρεαὶ ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου Βιβλιοθηκῶν, τῆς Γερμανικῆς ἀνταλλαγῆς βιβλίου μὲ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως.

Ὡσαύτως ἠγοράσθησαν διάφοροι ἰδιωτικαὶ βιβλιοθήκαι ὡς π. χ. ἡ ἐκ 15 000 περίπου τόμων καὶ φυλλαδίων σπουδαία εἰδικὴ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη τοῦ Ἰ. Ν. Γ. Πολίτου, καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἡ πλουσία βιβλιοθήκη τοῦ πολιτικοῦ Δεληγιώργη ἐξ 6836 περίπου τόμων καὶ φυλλαδίων, ἡ τοῦ Ἀνδρέα Μάμουκα ἐκ 2102 τόμων, ἡ εἰδικὴ δασικὴ βιβλιοθήκη τοῦ Σαμίου ἐκ τόμων 448 καὶ τινες ἄλλαι.

Ἐπὶ τῶν ἑξῶν βεβαίως καὶ ἄλλαι βιβλιοθήκαι διεσκορπισμέναι ἐν Θεσσα-

λονίκη καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Μακεδονίας, τῶν ὁποίων τὰ βιβλία μένουσι ἀχρησιμοποίητα, ἐνῶ θὰ ἐξεπλήρουσι πολὺ καλῦτερον τὸν προορισμὸν τῶν καὶ θὰ ἐξυπηρετοῦν τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον καὶ τοὺς λογίους καλῦτερον, ἐνσωματούμενοι εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου ἢ εἰς τὴν τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης.

Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη

Ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης, λειτουργοῦσα ἀπὸ τῆς 17ης Ἀπριλίου 1939, ἔχει κυρίως μορφωτικὸν σκοπὸν καὶ ὄχι καθαρῶς ἐπιστημονικόν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔδωκε ἰδιαίτεράν σημασίαν εἰς τὸ λογοτεχνικὸν τῆς τμήμα, ἀποτελούμενον ἐξ ἔργων νεοελλήνων συγγραφέων, μεταφράσεων ἀρχαίων ἢ νεωτέρων ξένων δοκίμων συγγραφέων. Τὸ λογοτεχνικὸν τμήμα ἀριθμεῖ μετὰ τοῦ δανειστικοῦ τμήματος 3600 τόμους, ἐναντι 500 τόμων τοῦ ἱστορικοῦ τμήματος, 400 τοῦ φιλοσοφικοῦ, 120 τοῦ ἀρχαιολογικοῦ — τέχνης, 100 τοῦ νομικοῦ, 430 τῶν ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν, 100 λεξικῶν, 250 περιοδικῶν, ἧτοι ἐν ὅλῳ τόμους 6 500.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν τόμων τούτων προέρχεται ἐξ ἀγορᾶς. Δωρεὰς ἔλαβεν ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη παρὰ τῶν ἐξῆς :

Δωρεὰ Χρίστου Ξενοφῶντος Κωνσταντινίδου, καθηγητοῦ, 524 τόμοι.

Δωρεὰ Χρίστου Ἀβραμίδου, συνταγματάρχου, 82 τόμοι.

Ἐπίσης ἐδώρησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην 96 ἐκλεκτοὺς τόμους τὸ Βρεττανικὸν Συμβούλιον.

Ἡ παρακολούθησις τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἦτο περισσότερον τοῦ δέοντος ἱκανοποιητικῆ. Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δώσωμεν ἀλλαχοῦ ἀναλυτικὸν πῖνακα τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν βιβλίων ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ, περιοριζόμεθα ἐνταῦθα εἰς συνοπτικὸν τινὰ πῖνακα, ἐμφοίνοντα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν κίνησιν τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἀπὸ τῆς 17ης Ἀπριλίου 1939, ἡμέρας ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας αὐτῆς, μέχρι τῆς παραμονῆς τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου ἧτοι μέχρι τῆς 27ης Ὀκτωβρίου 1940.

Συνοπτικὸς πῖναξ κινήσεως Ἀναγνωστηρίου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Θεσσαλονίκης ἀπὸ 17ης Ἀπριλίου 1939 μέχρι 27ης Ὀκτωβρίου 1940.	1939	1940	Σύνολον
Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία	8.040	7.809	15.849
Ἀρχαῖοι Συγγραφεῖς ἐν μεταφράσει καὶ ἐν πρωτοτύπῳ	1.531	1.789	3.320
Ξένη Λογοτεχνία ἐν μεταφράσει	8.921	6.122	15.043
Ξένη Λογοτεχνία εἰς ξένας γλώσσας.	825	987	1.812
Παιδικὴ Βιβλιοθήκη	1.641	487	2.128
Ἱστορία - Γεωγραφία - Λαογραφία	2.500	2.993	5.493
Φιλοσοφία - Ἐθρῆσκείαι - Παιδαγωγικὴ	2.620	3.107	5.727
Τέχνη - Ἀρχαιολογία	501	460	961
Νομικὴ - Πολιτικαὶ καὶ Οἰκ. Ἐπιστήμαι	227	835	1.062
Μαθηματικὰ - Φυσικαὶ Ἐπιστήμαι	407	610	1.017
Βιομηχανία - Ἐμπόριον - Πρακτικαὶ γνώσεις	3.115	2.965	6.080
Περιοδικὰ - Ἐπετηρίδες - Ἡμερολόγια	177	1.021	1.198
	30.505	29.185	59.690

Ἐκ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου ὁ Δῆμος ἐχρησιμοποίησε τὴν αἵθουσαν τοῦ Ἀναγνωστηρίου διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, οὕτω δὲ ἔπαυσε προσωρινῶς νὰ λειτουργῇ τὸ Ἀναγνωστήριον.

Ἡ Βιβλιοθήκη εἶχε καταρτίσει ἰδιαιτέρον δανειστικὸν τμήμα ἐκ 1250 καὶ πλέον τόμων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ νεοελληνικῶν ἔργων καὶ ἐκ μεταφράσεων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ξένων δοκίμων συγγραφέων ἀποτελούμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου διετέθη διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τραυματιῶν μας εἰς τὰ διάφορα νοσοκομεία. Τὸ τμήμα τοῦτο, διοργανωθὲν καταλλήλως ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης καθηγητοῦ κ. Ἀντωνίου Σιγάλα καὶ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Γεωργίου Βαφοπούλου λειτουργεῖ διὰ τῶν ἐν τοῖς νοσοκομείοις συνεργειῶν τῆς Εὐνοίας Θελέων θαυμασία. Ἡ ΠΥΑΜ (Περιφερειακὴ Ὑπηρεσία Ἀλληλεγγύης Μετώπου) παραχωρεῖ τὰ εἰς αὐτὴν ἐκάστοτε διὰ τὴν ψυχαγωγίαν τοῦ στρατιώτου δωρούμενα βιβλία, τὸ δὲ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πρυτάνεως, ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συνεργειῶν τούτων ὑπερεκατὸν τόμους, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀγορασθέντων. Ἐπίσης ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ γνωστὸς διὰ τὴν κοινωφελῆ δράσιν του « Σύνδεσμος Ἑλληνίδων Δεσποινίδων Μέρμινα » ἔθεσε εἰς τὴν διάθεσίν μας ἐκ τῆς ἐκ 560 τόμων ἀποτελουμένης βιβλιοθήκης του ὑπερεκατὸν ἐκλεκτὰ βιβλία. Διὰ τοῦ συγκεντρωτικοῦ τούτου τρόπου παρέχεται εἰς τοὺς τραυματίας μας ὄχι μόνον ἡ εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως περισσοτέρων βιβλίων, ἀλλὰ καὶ τὸ καλὸν βιβλίον, ἀποφεύγεται δὲ ἡ παρατηρηθεῖσα κατ' ἀρχὰς τυχαία διανομὴ βιβλίων εἰς αὐτούς.

Βιβλιοθήκη Μονῆς Βλατάδων

Περὶ τῶν ἐντύπων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς Βλατάδων ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ εἰς ἡμᾶς σημεῖωμα παρὰ τοῦ πρό τινος ἀποθανόντος ἀειμνήστου Ἡγουμένου Ἰωακείμ. Κατάλογον τῶν ἐν αὐτῇ τὸ 1918 ἀποκειμένων χειρογράφων ἐξέδωκεν ὁ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης (Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, πρ. Λεοντοπόλεως, Κατάλογος τῶν ἐν τῇ Μονῇ Βλατέων ἀποκειμένων κωδίκων. Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1918), ἐν ᾧ περιγράφονται 93 χειρόγραφα.

Βιβλιοθήκη Εὐξείνου Λέσχης

Ἡ τόσον ἐπωφελῶς λειτουργοῦσα « Εὐξείνος Λέσχη » καὶ φροντίζουσα ὄχι μόνον διὰ τὴν συστηματικὴν μόρφωσιν τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον τοῦ λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης, (πρβλ. κατωτέρω σελ. 625 « Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον ») κατὰ παλαιὰν ἑλληνικὴν παράδοσιν εἶναι κάτοχος καὶ Βιβλιοθήκης, συγκειμένης σήμερον ἐκ 3000 περίπου (εἰς τὸ βιβλίον Εἰσαγωγῆς ἀναγράφονται 2791 ἀριθμοὶ) τόμων καὶ φυλλαδίων. Ὡς συνήθως τὰ φιλολογικὰ καὶ ἱστορικὰ ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς βιβλιοθήκης ταύτης. Ἀλλὰ καὶ νομικὰ ὑπάρχουν πολλὰ, ἀρκετὰ δὲ οἰκονομολογικὰ καὶ κοινωνιολογικὰ. Τὰ εἰς ξένην γλῶσσαν βιβλία εἶναι διὰ μίαν μικρὰν σχετικῶς βιβλιοθήκην, ἐπίσης ἀρκετὰ ἀριθμοῦν πλέον τῶν 800 τόμων.

Τὰ βιβλία ταῦτα προέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ δωρεῶν διαφόρων Ὄργανισμῶν καὶ Ὑπουργείων κυρίως δὲ τοῦ Ταμείου Ἀνταλλαξιμῶν καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Σχεδὸν ὅλα τὰ εἰς ξένην γλῶσσαν εἶναι δωρεὰ τοῦ ἀλλοτε Ὑπουργοῦ κ. Λ. Ἰασωνίδου. Μικρὸν μόνον μέρος (250·300 βιβλία) προέρχεται ἐξ ἀγορᾶς.

Εἶναι φανερόν ὅτι βιβλιοθήκη βασιζομένη σχεδόν καθ' ὀλοκληρίαν εἰς τὰς ἐκάστοτε δωρεὰς δύναται νὰ περιλαμβάνῃ καὶ βιβλία ἄχρηστα διὰ τὸν σκοπὸν τῆς Λέσχης, ὅπως ἐξ ἄλλου νὰ στερῆται βιβλίων ἀπαραιτήτων.

Βιβλιοθήκη Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου τῶν Ἀδριανουπολιτῶν

Ὁ ἀπὸ τοῦ 1924 ἐν Θεσσαλονίκῃ λειτουργῶν Σύλλογος τῶν Ἀδριανουπολιτῶν, τῷ 1872 ἐν Ἀδριανουπόλει ἰδρυθεὶς, τοῦ ὁποίου ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις εἶναι ἤδη γνωστὴ, ἔχει ἀρκετὰ πλουσίαν βιβλιοθήκην, ἀποτελουμένην σήμερον ἐκ 5000 περίπου τόμων· καταγεγραμμένοι φέρονται εἰς τὸ βιβλίον εἰσαγωγῆς 4435 ἀριθμοί, μένουν ὅμως ἀκόμη ἀταξινομήτα τὰ ἐκ τῆς δωρεᾶς Ἀλεξάνδρου Δεῖρμεντζόγλου προερχόμενα καὶ ἀριθμοῦντα περὶ τοὺς 500 τόμους.

Μέγα μέρος τῆς βιβλιοθήκης ταύτης προέρχεται ἐκ τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου, ἡ ὁποία μετὰ διαφόρων ἄλλων κειμηλίων εἶχε μετακομισθῆ κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ τὰ μὲν χειρόγραφα (περὶ τὰ 50;) προσηρτήθησαν εἰς τὸ Τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, τὰ διάφορα ὁμοῦ μετακομισθέντα κειμήλια κατετέθησαν εἰς τὰ Μουσεία, τὸ δὲ μεγαλύτερον μέρος τῶν βιβλίων ἐστάλη εἰς Θεσσαλονικὴν πρὸς τὸν Σύλλογον τῶν Ἀδριανουπολιτῶν. Μεταξὺ τῶν βιβλίων τούτων συγκαταλέγεται ὀλόκληρος ἡ βιβλιοθήκη (ἰδίως φιλοσοφικὴ - θεολογικὴ) τοῦ Μητροπολίτου Δωροθέου Πρωτοῦ, Συνοδικοῦ, μαρτυρήσαντος ὁμοῦ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου κατὰ τὸ 1821. Ἐπίσης καὶ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Θωμᾶ Καλλιβοῦλου, ἱατροῦ, διατελέσαντος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν Προέδρου τοῦ Συλλόγου ἐν Ἀδριανουπόλει. Χίλιοι τόμοι περίπου εἶναι δωρεὰ τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν Ἑλλάδι Βαρναίων. Τελευταίως ὁ Σύλλογος ἀπέκτησε διὰ δωρεᾶς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ καπνεμπόρου Ἀλεξάνδρου Δεῖρμεντζόγλου ἐκ Μ. Ἀσίας, ἣτις ἀποτελεῖται ἐκ 500 περίπου τόμων. Μικρὸν ἀριθμὸν βιβλίων ἀπέστειλαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Συλλόγου ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἐκ τῶν πολλαπλῶν τῆς, τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας, τὸ Ὑφυπουργεῖον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ καὶ τὸ Ταμεῖον Ἀνταλλαξίμων.

Ὅπως βλέπομεν καὶ ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἀπαρτίζεται ἐκ δωρεῶν, ἰσχυεὶ ἐπομένως δι' αὐτὴν ὅ,τι καὶ διὰ τὴν τῆς Εὐξείνου Λέσχης εἵπομεν, ἄν καὶ ἡ τοῦ Συλλόγου Ἀδριανουπολιτῶν εἶναι πολὺ πλουσιωτέρα ἐκείνης, ἰδίως εἰς ποιόν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος καὶ ταύτης ἀποτελοῦν τὰ φιλολογικὰ καὶ ἱστορικὰ, ἔχει δὲ καὶ ἀρκετὸν ἀριθμὸν σπανίων βιβλίων καὶ πολὺ παλαιῶν. Πρὸ τοῦ πολέμου ἐλειτούργει ἀπὸ τῆς 4ης — 8ης μ. μ. καὶ Ἀναγνωστήριον, τὸ ὁποῖον ἐπεσκέπτοντο ἰδίως μαθηταὶ τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Ἄλλαι Βιβλιοθήκαι ἐν Θεσσαλονίκῃ

Περὶ τῶν λοιπῶν ἐν Θεσσαλονικῇ βιβλιοθηκῶν Συλλόγων καὶ διαφόρων ἄλλων σωματείων θὰ ὀμιλήσωμεν εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον τοῦ περιοδικοῦ. Ἐκεῖνο ποῦ πρέπει νὰ τονίσωμεν σήμερον εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ταξινομηθοῦν τὰ βιβλία ὄλων τῶν ἐν Θεσσαλονικῇ καὶ Μακεδονίᾳ βιβλιοθηκῶν συμφῶνως πρὸς ὄρισμένους κανόνας βιβλιοθηκονομίας καὶ κατόπιν οἱ κατάλογοι ὄλων ἀνεξαιρέτως νὰ γίνουν προσιτοὶ εἰς τοὺς θέλοντας νὰ χρησιμοποιήσουν βιβλιοθήκην τινά.

Κοζάνη

Μετὰ τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Κοζάνης εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ σπουδαιότερα τῶν ἐν Μακεδονίᾳ βιβλιοθηκῶν, ἀποτελουμένη σήμερον ἐκ 15 000 ἐντύπων τόμων. Ἡ βιβλιο-

θήκη αὐτή ἐπλουτίζετο κατὰ καιροὺς πρωτίστως διὰ δωρεῶν τῶν ἐκάστοτε Μητροπολιτῶν καὶ ἄλλων ἐν Αὐστρουγγαρία ἰδίως ἐγκατεστημένων Κοζανητῶν, οὕτω δὲ ὁ χαρακτήρ αὐτῆς σήμερον εἶναι ποικίλος ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας κλίσεως τοῦ δωρητοῦ· τὰ περισσότερα ἐν τούτοις εἶναι θρησκευτικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ ἐν μέρει δὲ καὶ φιλολογικοῦ περιεχομένου.

Τὰ ὑπὸ τῆς βιβλιοθήκης προμηθευόμενα βιβλία εἶναι ἐλάχιστα, ἰδίως πενιχρὸν εἶναι τὸ τμήμα τῆς νεωτέρας μας λογοτεχνίας. Οὕτω καθ' ἡμᾶς ὡς ἔχει σήμερον ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ δὲν ἐκπληροῖ τὸν σκοπὸν μιᾶς πραγματικῆς δημοτικῆς - λαϊκῆς βιβλιοθήκης οὔτε δὲ ἐξ ἄλλου ἐπαρκεῖ δι' ἐπιστημονικὰς μελέτας.

Σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἀρχεῖα, ἐν μέρει δὲ καὶ τὰ χειρόγραφα αὐτῆς. Περὶ τούτων βλέπε ἀνωτέρω σελ. 615 καὶ « Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δυτ. Μακεδονίας » σελ. 5 - 114.

Σιάτιστα

Ἡ ἄνευ προορισμοῦ τινος Βιβλιοθήκη τοῦ Γυμνασίου ἐν Σιατίστῃ, προερχομένη κυρίως ἐκ τῶν δωρεῶν τοῦ Σιατιστέως καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεοδώρου Μανούση καὶ τοῦ ἐκ Βογατσικοῦ Ρουσσοπούλου καὶ ἄλλων τινῶν, ἀποτελεῖται σήμερον ἐξ 6000 περίπου τόμων. Εἶναι λυπηρὸν, ὅτι ἐπὶ τόσα ἔτη ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ παραμένει ἀταξινόμητος, ἂν καὶ στεγάζεται εἰς τὸ Γυμνάσιον. Ποία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς τάξεως, τὴν ὁποῖαν συναντᾷ κανεὶς εἰς τὴν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην τῆς Κοζάνης, τὴν διευθυνομένην ὑπὸ ἐνὸς ἀποφοίτου μόλις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἀλλ' αὐτοδιδάκτου βιβλιοφύλακος! Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ ὡς ἔχει σήμερον οὐδένα σχεδὸν προορισμὸν ἐκπληροῖ ἐν Σιατίστῃ καὶ ὅτι μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων τῆς δι' εὐνοήτους λόγους θὰ ἐλαττοῦται.

Καὶ ὅμως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀνταλλάξῃ αὐτὴ τὰ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὰ τῆς βιβλία μὲ ἄλλα τῆς νεωτέρας μας λογοτεχνίας καὶ βιβλιογραφίας καὶ νὰ ἀποβῇ ἀληθῆς Λαϊκὴ (Δημοτικὴ) Βιβλιοθήκη, ἐξυπηρετοῦσα περισσότερον τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων.

Ἦς σημειωθῆ ἔξ ἄλλου ἐνταῦθα ὅτι τὸ τμήμα, τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Ρουσσοπούλου ἐδώρησεν πρὸ ἐτῶν ἡ Κοινότης Βογατσικοῦ, καλῶς ποιούσα, εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, λόγῳ ὅμως νομικοῦ κωλύματος δὲν παρεδόθη ἀκόμη.

Καστορία

Ἀπὸ τινος λειτουργεῖ ἐν Καστορίᾳ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη μὲ διευθυντὴν πτυχιούχον τῆς Φιλολογίας. Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ ἀποτελεῖται ἐκ 3 1)2 χιλιάδων περίπου τόμων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως παλαιῶν καὶ ἀκαταλλήλων διὰ μίαν δημοτικὴν - λαϊκὴν βιβλιοθήκην. Ἡ διεύθυνσις ἐν τούτοις καταβάλλει προσπάθειας μὲ τὰ ὀλίγα χρηματικὰ μέσα πού διαθέτει νὰ καταρτίσῃ ἰδίως τμήμα νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Δυστυχῶς οἱ ἰθύνοντες τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν φαίνεται ὅτι δὲν κατενόησαν ἀκόμη οὔτε τὴν σημασίαν οὔτε καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ βιβλίου διὰ μίαν λαϊκὴν βιβλιοθήκην. Εἰς αἴτησιν τοῦ Δήμου Καστοριάων διὰ τὴν ἀποστολὴν βιβλίων δωρεάν, ἀπέστειλαν 1500 τόμους περίπου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκαταλλήλους διὰ μίαν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην. Εἶναι λυπηρὸν νὰ παρατηρῆ κανεὶς μεταξὺ τῶν ἀποσταλέντων τούτων ἐγχειρίδια ἰατρικῆς τοῦ 19ου αἰῶνος,

μάλιστα δὲ εἰς ξένην γλῶσσαν, ἐπίσης πολλά βιβλία ἑλλιπῆ καὶ ἐφθαρμένα (ὑπάρχει π. χ. τὸ δευτέρον μόνον τεύχος ἑνὸς τόμου ἢ σειρᾶς περιοδικῶ), ἐκδόσεις ἀρχαίων συγγραφέων μὲ σχόλια εἰς ξένην γλῶσσαν καὶ πολλῶν ἄλλων ἀχρήστων σχεδὸν ἀκόμη καὶ διὰ μίαν ἐπιστημονικὴν βιβλιοθήκην, μόνον δὲ διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ βιβλίου ἐχόντων ἐνδιαφέρον.

Νάουσα

Βιβλιοθήκη Ἀργυροπολιτῶν Πόντου. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη, μεταφερθεῖσα ἐκ τῆς Ἀργυροπόλεως τοῦ Πόντου εἰς τὴν Νάουσαν, ἀποτελεῖται ἐκ 1000 περίπου ἐντύπων τόμων, 70 χειρογράφων, ἑνὸς φερμανίου καὶ 5 κωδίκων. Πολλὰ τῶν ἐντύπων θὰ ἦσαν χρήσιμα δι' ἐπιστημονικὴν τινα βιβλιοθήκην. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη θὰ συνεχωνεύετο εἰς τὴν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην Ναούσης, ἢ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ στεγασθῆ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Τουρπάλη ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ παραχωρηθὲν οἶκημα. Ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη δὲν ἰδρύθη, οὕτω δὲ ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν τὰ βιβλία ταῦτα ἀχρησιμοποίητα εἰς ὑπόγεια, ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ὑγρασίαν καὶ εἰς πᾶν ἄλλο φθοροποιὸν στοιχεῖον.

Περὶ μικροτέρων βιβλιοθηκῶν καὶ ἀρχείων ἐν τῇ Δυτικῇ Μακεδονίᾳ βλ. « Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δ. Μακεδονίας » σελ. ε' - ζ'.

Γ'. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΑΙ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

*Ἐπιφυλασσόμενοι εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον νὰ δώσωμεν λεπτομερεστέρην περιγραφὴν ἐκάστου τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἀρχαιολογικῶν Μουσείων καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν Συλλογῶν, ἀρξομένθα σήμερον εἰς ἀπλὴν ἐπισκόπησιν τούτων, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τὸν Ἐπιμελητὴν Ἀρχαιοτήτων κ. **Χ. Μακαρόναν**.*

Μία ἀπὸ τὰς πρῶτας μερίμνας τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας ἦτο ἡ ὀργάνωσις ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, ἢ περισυλλογὴ τοῦ ἀρχαίου ὕλικου καὶ ἡ ἐξασφάλισις αὐτοῦ. Φυσικὰ τὸ ἐνδιαφέρον ἐξαρχῆς ἐστράφη κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἰδρύθη καὶ τὸ πρῶτον ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον.

Πρόδρομος τῆς ἰδρύσεως τοῦ **Μουσείου Θεσσαλονίκης** δύναται νὰ θεωρηθῆ ὁ πρῶτος Ἔφορος Ἀρχαιοτήτων Μακεδονίας καθηγητῆς κ. Γ. Οἰκονόμος, ὅστις κατήρτισε μικρὰν συλλογὴν εἰς τὸ Διοικητήριον ἐκ τῶν ἀρχαίων, τὰ ὅποια εἶχε περισυλλέξει ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῶν περιχώρων. Ἀργότερα ὁ καθηγητῆς κ. Στρ. Πελεκίδης, ὁ διαδεχθεὶς τὸν κ. Οἰκονόμον, ἐπλούτισε τὴν συλλογὴν ταύτην διὰ νέων εὐρημάτων, τὰ ὅποια ἦλθον εἰς φῶς εἴτε τυχαίως — ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς οἰκοπέδων μετὰ τὴν πυρκαϊάν τοῦ 1917, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ὁ γνωστὸς ζωηρὸς οἰκοδομικὸς ὄργανισμός — εἴτε ἐκ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἐδημιουργεῖτο ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως συστηματικοῦ καὶ ἐπαρκοῦς Μουσείου, ἀνάγκη ἢ ὅποια ἐθεραπεύθη κατὰ τὸ 1925 ὑπὸ τοῦ κ. Πελεκίδη, μεριμνήσαντος νὰ παραχωρηθῆ εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν τὸ ἀνταλλάξιμον τουρκικὸν τέμενος « Γενὴ Τζαμί », ὅπου κατετάχθησαν καὶ ἐτοποθετήθησαν αἱ συλλογαί.

Ἐκτοτε ὅμως τὸ διαρκῶς συσσωρευόμενον ὕλικόν ἐκ τῶν τυχαίων εὐρημάτων καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν — μάλιστα δὲ τῶν τῆς Ὀλύμπου — τὸ Μουσεῖον, παρὰ τὰς γενομένας πρὸ πενταετίας ἐπεκτάσεις, ἔλαβε κατ'

ανάγκην τὴν ὄψιν μᾶλλον ἀποθήκης. Ἐντεῦθεν τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας, ἐκτιμῆσαν τὰς νέας μουσειακὰς ἀνάγκας τῆς μακεδονικῆς πρωτευούσης, ἀπεφάσισε κατ' ἀρχὴν τὴν οἰκοδομὴν νέου κτηρίου, εἰδικοῦ καὶ εὐρυχώρου, διὰ τὴν ὀριστικὴν, μόνιμον καὶ ἀνετον στέγασιν τῶν ἀρχαίων. Ἡ δυσχερὴς ὄμως κατάστασις, ἡ προκύψασα ἐκ τοῦ πολέμου, ἀνέστειλε τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης.

Προσωρινῶς καὶ μέχρι τῆς οἰκοδομῆς τοῦ νέου Μουσείου, ὅπου μέλλει νὰ μεταφερθῆ, ἐξακολουθεῖ ὕφισταμένη καὶ ἡ μικρὰ ἀρχαιολογικὴ συλλογὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἡ συλλογὴ αὕτη, στεγαζομένη ἐν μέρει μὲν εἰς ἓν δωμάτιον τοῦ Ἐφορείου, ἐν μέρει δὲ ἐντὸς τοῦ κτηρίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, περιλαμβάνει ἀγγεῖα προϊστορικά, γλυπτὰ καὶ ἐπιγραφὰς ῥωμαϊκῶν, παλαιοχριστιανικῶν καὶ βυζαντινῶν χρόνων, μίαν συλλογὴν ἀξιόλογον βυζαντινῶν ἀγγείων, ἐν μέρος τοῦ μωσαϊκοῦ τῆς κόγχης τῆς Μητροπόλεως Σερρών, τὸν παλαιὸν ἄμβωνα τῆς Ἀχειροποιήτου, διάφορα μνημεῖα τουρκικὰ, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιτύμβια κ. ἄ.

Παραλλήλως κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἡ Ἐφορεία τῶν ἀρχαιοτήτων Μακεδονίας, περιλαμβάνουσα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν της καὶ τὴν Θράκην, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν της εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν καὶ εἰς τὰ κυριώτερα ἐπαρχιακὰ κέντρα. Οὕτω μὲ ἐπικουρίαν τοπικῶν πόρων ἢ **Κοζάνη**, ἢ **Καστοριά** καὶ ἢ **Ἐδεσσα** ἀπέκτησαν εὐπροσώπους συλλογὰς. Εἰς τὴν **Βέροιαν** — σημαντικώτατον ἀρχαιολογικὸν κέντρον — ἀτυχῶς αἱ φροντίδες τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας δὲν εὗρον τὴν δέουσαν ἐνίσχυσιν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Ἐλπίζεται ὄμως ὅτι σύντομα καὶ ἐκεῖ αἱ ἀρχαιοότητες θὰ εὗρουσιν τὴν κατάλληλον στέγην.

Εἰς τὰς **Σέρρας** αἱ ἀρχαιοότητες στεγάζονται προσωρινῶς εἰς τὸ κτήριο τοῦ γυμνασίου ἀρρένων. Ἐκεῖ ἐσχάτως μετεκομίσθησαν καὶ τινὰ εὐρήματα ἐξ Ἀμφιπόλεως.

Μικραὶ συλλογαὶ ἰδρῦθησαν ἐπίσης εἰς **Κομοτινὴν** καὶ **Μαρώνηαν**. Ἡ **Καβάλα** ἐξάλλου ἀπέκτησε διὰ φροντίδων τοῦ ἐπιμελητοῦ ἀρχαιοτήτων κ. Μπακαλάκη!) ἀξιόλογον Μουσεῖον, στεγασθὲν εἰς εὐρύχωρον κτήριο, τὸ ὁποῖον παρεχώρησεν ὁ Δήμος Καβάλας, ὅστις μάλιστα κατέβαλε καὶ τὰς δαπάνας τῆς καταλλήλου διασκευῆς. Εἰς τὸ νέον τοῦτο Μουσεῖον, ὅπου σημειωτέον συστεγάζεται καὶ ἡ δημοτικὴ βιβλιοθήκη, κατετέθησαν καὶ τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Φιλίππων τῆς Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ **Θάσος** τέλος κατὰ τὸ 1933 ἀπέκτησε νέον εὐπρόσωπον, ἀνετον καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κατάλληλον μουσειακὸν κτήριο, κτισθὲν ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίων τοῦ Γάλλου ἀρχιτέκτονος κ. H. Ducoux.

Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον Κοζάνης

Ἡ ἴδρυσις « Ἐθνολογικοῦ Μουσείου » ἐν Κοζάνῃ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἔνθερμον πατριώτην κ. Νικόλαον Μ. Μαλούταν, συνταξιούχον καθηγητὴν τῶν θρησκευτικῶν, ὅστις ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος εἶχε προσφέρει πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα.

1. Ἀπὸ τοῦ 1935 ἡ Καβάλα ὤρισθη ἔξω τακτικοῦ ἐπιμελητοῦ ἀρχαιοτήτων, διορισθέντος πρώτου τοιοῦτου τοῦ κ. Γ. Μπακαλάκη. Διὰ τοῦ Ἐναγκ. ὁμοῦ 1947)1939 ἡ Καβάλα ἀπέτελεσεν ἰδίαν ἀρχαιολογικὴν περιφέρειαν, μὴ ἐξαρτωμένην πλέον ἐκ τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης.

Ὁ κ. Ν. Μαλούτας διὰ τῆς ἀπὸ 9ης Δεκεμβρίου τοῦ 1934 « δωρεᾶς ἐν ζωῇ » ἐδωρήσε τὴν παρὰ τὴν ὁδὸν Ἴωνος Δραγοῦμη ιδιόκτητον ἐν Κοζάνη οἰκίαν του μετὰ κήπου καὶ αὐλῆς, ἀξίας 200 000 δραχμῶν εἰς τὸν Δῆμον Κοζάνης ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τῆς συζύγου του, τὴν χρησιμοποίησιν ὁ Δῆμος δι' ἔθνικους σκοποὺς καὶ δι' « πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν αὐτῇ τοῦ Δημοτικοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου ἔθνικοῦ ἥρωος Παύλου Μελά, ὁ ὁποῖος κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1904 διέμεινεν κρυπτόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐπὶ ἐξαήμερον ».

Ὁ κ. Ν. Μαλούτας κατήρτισεν ἤδη συλλογὴν ἐξ ἐξήκοντα πέντε εἰκόνων — φωτογραφιῶν τῶν κυριωτέρων ἀνδρῶν, οἵτινες ἔδρασαν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ 1904 μέχρι τοῦ 1908.

Δ'. ΔΙΑΦΟΡΑ ἈΛΛΑ ἸΔΡΥΜΑΤΑ

Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα, 14 ἔτη μετὰ τὴν λειτουργίαν του, νὰ χαιρετίσωμεν τὴν ἴδρυσιν τοῦ ἔθνικοῦ τούτου ἰδρύματος, οὐδὲ νὰ ἐξάρωμεν τὴν ἔθνικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν. Ἀπλῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ κάμωμεν προσεκτικούς τοὺς ἀναγνώστας μας εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τὸ 1937 ἐκδοθὲν τεῦχος: Τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης 1926-1936 (Κεντρικὸν Ἴδρυμα καὶ Παραρτήματα), ἐξ οὗ ἐμφαίνεται τὸ κατὰ τὴν πρώτην δεκαετίαν ἐπιτελεσθὲν ἔργον αὐτοῦ. Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης θὰ παρατηρήσῃ ὅτι εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ διάστημα, μὲ τὰ σχετικῶς ὀλίγα οἰκονομικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διέθετε τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπετέλεσε ἄρκετὰ μεγάλον ἔργον: Συνεπληρώθη τοῦτο σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ ἄλλων Σχολῶν ἐκτὸς τῆς ἀρχικῶς λειτουργούσης Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, τοῦτέστιν τῆς τῶν Φυσικῶν καὶ Μαθηματικῶν, τῆς τῶν Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Γεωπονικῆς καὶ Δασολογικῆς. Ἰδρύθησαν καὶ ὠργανώθησαν ἐργαστήρια, σπουδαστήρια, πανεπιστημιακὴ βιβλιοθήκη, Γυμναστήριον, Λέσχη Φοιτητῶν, Πειραματικὸν Σχολεῖον, Ἀγρόκτημα, Πανεπιστημιακὰ δάση Περτουλίου καὶ Χολομώντος κλπ., ὅλα ἔργα μιᾶς δεκαετίας. Τὸ τεῦχος κοσμοῦν 48 εἰκόνες ἐντὸς τοῦ κειμένου, τρεῖς παρένθετοι καὶ δύο πίνακες.

Ἡ ἐξακοσιοστὴ ἐπέτειος τῆς Ἐξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἸΔ' αἰῶνος ἤκμασεν, ὡς γνωστόν, ἐν Βυζαντίῳ καὶ εἶτα ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος (1320-1380), γόνος εὐγενοῦς οἰκογενείας (ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεῖχε τὸ μέγα αὐλικὸν ἀξίωμα τοῦ κουροπαλάτου) συγγενεῶν μητρῶθεν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Καντακουζηνόν. Ἐτυχεν ἐξαιρετικῆς διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους μορφώσεως, θεολογικῆς καὶ νομικῆς, ἔχων δὲ φυσικὰ χαρίσματα καὶ ἐπικτήτους ἰκανότητας κατέλαβε νέος ἔτι ἀνώτατα πολιτικὰ καὶ δικαστικὰ ἀξιώματα. Ἀφ' οὗ ἐχρημάτισεν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἀντικλήσωρ, δηλονότι καθηγητῆς τοῦ δικαίου, διεδέξατο ὡς κουροπαλάτης τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἶτα δ' ἐγένετο ἀνώτατος ἄρχων καὶ μέγας νομοφύλαξ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐνθα καὶ διεκρίθη ὄχι μόνον ὡς διοικητικὸς καὶ δικαστικὸς λειτουργός, ἀλλὰ καὶ ὡς πολυγράφος συγγραφεύς. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ σπουδαιότατον ὑπῆρξεν — οὐχὶ κυρίως διὰ τὴν ἐσωτερικὴν του ἀξίαν, ἥτις ἠμφεσβητήθη ὑπὸ ἡμετέρων τε καὶ ξένων, ἀλλὰ διότι ἐχρησίμωσεν ὡς γραπτὸς νόμος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς σκληροὺς τῆς δουλείας

χρόνους και μέχρι σήμερα — ή λεγομένη 'Εξάβιβλος (ή Πρόχειρον νόμων), περιέχουσα περίληψιν τῶν Βασιλικῶν, τοῦ μεγάλου τούτου νομοθετήματος τῆς μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ ἄλλων βυζαντινῶν νομοθετικῶν διατάξεων. Πότε ἀκριβῶς ἐγράφη καὶ ἐδημοσιεύθη ἡ 'Εξάβιβλος τοῦ 'Αρμενοπούλου δὲν εἶναι γνωστόν. Ὡς χρόνος δημοσιεύσεως αὐτῆς φέρεται συνήθως τὸ ἔτος 1345, ὥστε ἐν βραχεῖ χρόνῳ συμπληροῦνται ἕξ ὅλοι αἰῶνες ἀφ' ὅτου καθηρτίσθη ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καὶ δικαστοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ἡ νομικὴ συλλογὴ, ἣτις ἐρρύθμισε τὰς κατὰ τὸ δίκαιον σχέσεις καὶ τὰς διαφορὰς τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν Ἄλωσιν.

Ταῦτα ἔχων ὑπ' ὄψει ὁ τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης κ. Περικλῆς Βιζουκίδης εἰσηγήθη κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, ὅπως ἡ Σχολὴ τῶν Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν μελετήσῃ ἀπὸ τοῦδε τὸ ζήτημα τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἑξακοσιετηρίδος τῆς Ἑξάβιβλου, ἵνα ὑπάρχῃ ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς πρὸς προπαρασκευὴν μεγαλοπρεποῦς κατὰ τὸ δυνατόν πανηγυρισμοῦ τοῦ σπουδαίου γεγονότος, δι' ἐκδόσεως εἰδικῶν ἀναμνηστικῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων ἢ καὶ διὰ συγκροτήσεως διεθνοῦς δικαιοϊστορικοῦ συνεδρίου, καθότι ἡ 'Εξάβιβλος ἐγένετο — καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ἀντικείμενον ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, μετεφράσθη δὲ ἐκεῖ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας, ὄχι μόνον εἰς τὴν λατινικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείστας ἄλλας γλώσσας. Ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ καθηγητὴς Βιζουκίδης πρὸ δεκαετίας εἶχεν εἰσηγήθῃ ἐπίσης τὸν πανελλήνιον ἢ καὶ διεθνή ἐν Θεσσαλονικῇ πανηγυρισμὸν ἄλλου σπουδαίου γεγονότος, δηλαδὴ τῆς συμπληρώσεως δέκα τεσσάρων αἰῶνων ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς Ἰουστινιανείου νομοθεσίας, ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ πρότασις ἐκείνη δὲν ἔτυχε τῆς δεούσης προσοχῆς ἐκ μέρους τῶν τότε ἀποτελούντων τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καθηγητῶν. Ἡ ἐπέτειος τοῦ μεγάλου ἐκείνου γεγονότος ἐωρτάσθη οὐχ ἦττον διὰ συγκεντρώσεως παντοδαπῶν σοφῶν ἐν Ρώμῃ, δι' ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων καὶ διαλέξεων ἐν διαφόροις γλώσσαις καὶ δι' ἐκδόσεως πανηγυρικῶν τόμων ὑπὸ τοῦ ἐν Ρώμῃ Καθολικοῦ Πανεπιστημίου «*Del Sacro Cuore*» καὶ ὑπὸ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παβίας.

Εὐτυχῶς οἱ σήμερον ἀποτελοῦντες τὴν Σχολὴν τῶν Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, κατανόησαντες ἀμέσως τὴν σημασίαν τῆς γενομένης εἰσηγήσεως, ἀπεδέχθησαν ἀσμένως καὶ παμψηφεί τὴν ὑποβληθεῖσαν πρότασιν περὶ ἑορτασμοῦ τῆς ἑξακοσιετηρίδος τῆς Ἑξάβιβλου τοῦ Ἄρμενοπούλου, καὶ ὥρισεν ἡ Σχολὴ τετραμελῆ ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου Γρηγορίου Κασιμάτη, Παναγιώτου Ζέπου καὶ Κίμωνος Σούρλα, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ καθηγητοῦ Περικλέους Βιζουκίδου, ἵνα προβῇ εἰς τὰς ἀναγκαίας προκαταρκτικὰς ἐνεργείας καὶ ὑποβάλλῃ ἐν καιρῷ εἰς τὴν Σχολὴν καὶ εἴτα εἰς τὴν Σύγκλητον καὶ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν σχέδιον περὶ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Ἑξακοσιετηρίδος. Ὁμοίᾳ εἰσηγήσει ἐγένετο κατόπιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Βιζουκίδου καὶ εἰς τὴν Σύγκλητον τοῦ Πανεπιστημίου, ἡ ὁποία ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τοῦ λήξαντος πανεπιστημιακοῦ ἔτους ἀπεδέξατο ὡσαύτως παμψηφεί τὴν γενομένην πρότασιν, ἐγκρίνασα τὰς ὑπὸ τῆς εἰρημένης Σχολῆς ληφθείσας ἀποφάσεις.

Εὐχαρίστως ἀγγέλλομεν ὅτι ἡ μνημονευθεῖσα ἐπιτροπεία συνήλθεν ἤδη πρὸ τίνος χρόνου καὶ ἔλαβεν ὠρισμένας ἀποφάσεις. Ὁ πανηγυρισμὸς τῆς Ἑξακοσιετηρίδος τῆς Ἑξάβιβλου τοῦ Ἄρμενοπούλου θὰ εἶναι ἴσως τὸ πρῶτον ἐν

Ἑλλάδι, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου, σημαντικὸν ἐπιστημονικὸν γεγονός καὶ θ' ἀποτελέσει οἶονεὶ τὴν πρώτην ἐπίσημον ἐμφάνισιν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης ἐνώπιον τοῦ διεθνοῦς ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Εὐχόμεθα εἰλικρινῶς πλήρη τοῦ ὠραίου ἔργου ἐπιτυχίαν καὶ ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐπιτευχθῆ ἐπὶ τῇ προκειμένῃ εὐκαιρίᾳ καὶ ἡ ἀπὸ ἐτῶν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Βιζουκίδου σχεδιαζομένη ἐλληνικὴ κριτικὴ ἔκδοσις τῆς Ἑξαβίβλου, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν μὴ χρησιμοποιηθέντων μέχρι τοῦδε χειρογράφων τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον

Κατὰ τὸ ἔτος 1940 ἐλειτούργησεν ἐν Θεσσαλονίκῃ διὰ πρώτην φοράν « Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον » πρωτοβουλία τοῦ Προέδρου τῆς Εὐξείνου Λέσχης κ. Θεοφυλ. Θεοφυλάκτου, ἱατροῦ, καὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κ. κ. Δ. Καββάδα, Στ. Κυριακίδου, Μ. Μαραβελάκη, Α. Σιγάλα καὶ Χ. Γαρδίκου. Τὸν σκοπὸν καὶ τὴν σημασίαν τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου ἐξέθεσεν ἐν τῇ Εἰσηγήσει του κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς 18ης Φεβρουαρίου ὁ καθηγητὴς κ. Α. Σιγάλας. Ὡς κύριον σκοπὸν τοῦ Λ. Π. ἔθεσεν οὗτος τὸν μορφωτικόν. Τὸ Λ. Π. δηλαδὴ δὲν θὰ περιορισθῆ μόνον εἰς τὴν μετάδοσιν γνώσεων, ἀλλὰ θὰ ἐπιδιώξῃ κυρίως νὰ καταστήσῃ τοὺς παρακολουθοῦντας τὴν ἐργασίαν του ἱκανοὺς νὰ ἔλθουν εἰς προσωπικὴν οὕτως εἰπεῖν σχέσιν μὲ τὸν περιβάλλοντα αὐτοὺς πολιτισμόν, νὰ τοὺς θέσῃ εἰς ἓνα ὀργανικὸν σύνδεσμον μὲ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους καὶ μὲ τὴν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐξέλιξιν αὐτοῦ, νὰ τῶν δείξῃ ὅτι εἶναι μέλη μιᾶς οἰκογενείας ἐξελισσομένης ἐντὸς ἐνὸς πολιτισμοῦ χιλιάδων ἐτῶν, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὁποίου ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ συντελέσῃ ἕκαστος κατὰ τὸν ἰδικόν του τρόπον καὶ χαρακτῆρα. Γενικώτερον ἐπιδιώκει τὸ Λ. Π. νὰ γνωρίσουν οἱ παρακολουθοῦντες αὐτὸ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καλύτερον τὴν χώραν μας.

Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐγένοντο ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου σειραὶ τινες μαθημάτων ἐκλαϊκευμένης ἐπιστήμης, τὰ θέματα τῶν ὁποίων ἐλήφθησαν ἀπὸ διαφόρους θεωρητικὰς καὶ ἐφηρμοσμένας ἐπιστήμας, τὰ ἐξίης : Ἡ χρησιμότης τοῦ δάσους, Μαθήματα δύο, 18 καὶ 20 Φεβρουαρίου, ὑπὸ τοῦ Πρυιάνεως κ. Α. Οἰκονομοπούλου. Ἐκλεκτὰ κεφάλαια ἐκ τῆς ἐπιστήμης τῆς Γεωλογίας, Μαθήματα τρία, 22, 29 Φεβρ. καὶ 7 Μαρτίου, ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Μαραβελάκη. Δημοτικὰ Τραγούδια, Μαθήματα τρία, 24 Φεβρ., 2 καὶ 16 Μαρτίου, ὑπὸ τοῦ κ. Στ. Κυριακίδου. Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, Μαθήματα δύο, 27 Φεβρ. καὶ 5 Μαρτίου, ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Βογιατζίδου. Κληρονομικότης (Βοτανική), Μαθήματα τρία, 12, 16, 23 Μαρτίου, ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Καββάδα, Ἀντιπρυιάνεως. Ἐκλεκτὰ κεφάλαια ἐκ τῆς Ὀρυκτολογίας, Μαθήματα τρία, 14, 21, 28 Μαρτίου, ὑπὸ τοῦ κ. Χ. Γαρδίκου. Γένεσις τῆς γραφῆς, προέλευσις καὶ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς, Μαθήματα τρία, 23, 30 Μαρτίου καὶ 6 Ἀπριλίου, ὑπὸ τοῦ κ. Α. Σιγάλα. Ἐκλεκτὰ κεφάλαια ἐκ τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου, Μαθήματα δύο, 2 καὶ 4 Ἀπριλίου, ὑπὸ τοῦ κ. Χ. Φραγκίστα.

Ἡ εἴσοδος ἦτο ἐλευθέρα. Ἡ παρακολούθησις τῶν μαθημάτων τούτων ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν. Ἡ μεγάλη αἴθουσα τῆς Εὐξείνου Λέσχης μὲ τὰ ὑπερδιακόσια καθίσματα ἦτο πάντοτε πλήρης. Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1940/41 ἐπρόκειτο νὰ διοργανωθῆ τὸ Λ. Π. ἀκόμη καλύτερον τῇ συμμετοχῇ καὶ πολλῶν ἄλλων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ ὅποιοι προθύμως ἐδέχθησαν νὰ διδά-

ξουν δωρεάν, επρόκειτο δὲ νὰ προσαρμοσθῇ ἀκόμη περισσότερο πρὸς τὸν μορφωτικὸν του σκοπὸν. Ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ἔργα εἰρήνης καὶ πολιτισμοῦ, οὕτω καὶ ἡ λειτουργία τοῦ Λ. Π. ἔνεκα τοῦ πολέμου διεκόπη πρὸς τὸ παρόν.

Ἡ εἰσήγησις τοῦ κ. Α. Σιγάλα περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς σημασίας τοῦ Λ. Π. ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν « Μῆνες », τεύχ. Σεπτεμβρίου 1940, σελ. 3-7.

Μακεδονικὴ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἀδελφότης

Ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς.— Ἡ Μ. Φ. Α. ἰδρύθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1871 ἐν Κων)πόλει ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας Στέφανον Νούκαν ἐκ Δάφνης, Κωνστ. Θωμαΐδην ἐκ Βλάτσης καὶ Μητροπολίτην Νικαίας Ἰωαννίκιον ἐκ Ῥοδοχωρίου, μὲ σκοπὸν νὰ ἐνισχύσῃ καὶ προαγάγῃ τὴν ἑλλην. παιδείαν ἐν Μακεδονίᾳ, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, ἐξ ἧς καὶ κατήγοντο.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Ἀδελφότης συνέλεξε σεβαστὸν χρηματικὸν ποσὸν ἐξ εἰσφορῶν καὶ δωρεῶν καὶ ἀνήγειρε τὸ μεγαλοπρεπὲς τριώροφον Γυμνάσιον καὶ Οἰκοτροφεῖον ἐν Τσοτυλίῳ, ὅπερ ἤρξατο λειτουργεῖν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1873. Χάρις δὲ εἰς τὴν ἐνδελεχῆ παρακολούθησιν καὶ ἄμεσον φροντίδα τῆς Ἀδελφότητος διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τοῦ Γυμνασίου καὶ τὴν οὕτω κτιθεῖσαν ἀρίστην φήμην διὰ τὴν ἀρτίαν μόρφωσιν τῶν φοιτῶντων ἐξ ὧν τῶν μερῶν τῆς ἄλλοτε δούλης καὶ ἐλευθέρως Ἑλλάδος, μαθητῶν, ταχέως τὸ Γυμνάσιον τοῦτο κατέστη ὀνομαστότατον.

Ἡ Ἀδελφότης διὰ τῶν Ἐκπαιδευτηρίων αὐτῆς ἐν Τσοτυλίῳ προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας οὐ μόνον ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως, διότι ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἐγαλουχοῦντο συνεχῶς οἱ μαθηταὶ εἰς τὰ νάματα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐν αὐτῷ ἐσφυρηλατίσθησαν τὰ εὐγενέστερα ἰδανικὰ καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας, καθ' ὅτι ἡ Ἀδελφότης, ὡς ἄλλη Φιλικὴ Ἐταιρεία, εἰργάζετο καὶ ἔδρα καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἀφανῶς.

Μετὰ τὸ 1913 ἡ διοίκησις καὶ ἡ λειτουργία τοῦ Γυμνασίου καὶ Οἰκοτροφείου περιήλθεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Τὸ 1924 ἡ Ἀδελφότης μετέφερε τὴν ἔδραν αὐτῆς εἰς Θεσσαλονίκην, συνεχίζουσα ἐκ τοῦ σύνεγγος τὸ ἐκπαιδευτικὸν αὐτῆς ἔργον ὑπὲρ τοῦ Γυμνασίου Τσοτυλίου καὶ τῶν ἄλλων σχολείων τῆς Μακεδονίας. Οὕτω τὸ 1928 προσέφερε δραχμὰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδας (180.000) διὰ τὴν ἀνέγειρσιν τοῦ νέου διδακτηρίου ἐν Τσοτυλίῳ. Ἀπὸ τοῦ 1931, πλὴν τοῦ Γυμνασίου Τσοτυλίου, ἐνισχύει διὰ σχολικῶν ὀργάνων ἐποπτικῆς διδασκαλίας καὶ πάντα τὰ σχολεῖα τῆς Μακεδονίας, εἰσάγει δὲ δαπάναις αὐτῆς ὡς ὑποτρόφους εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ Οἰκοτροφεῖον Τσοτυλίου ἀριστεύοντας πτωχοὺς μαθητὰς πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν.

Ἡ Μακεδον. Φιλεκπαιδ. Ἀδελφότης, ἐκτὸς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ αὐτῆς σκοποῦ, ἴδρυσεν τὸ 1932 ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Λαογραφικὸν Μουσεῖον, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς συγκεντρώσεως καὶ διαφυλάξεως ὄλου τοῦ λαογραφικοῦ πλοῦτου τῆς Μακεδονίας, Θράκης καὶ Ἠπείρου ἧτοι ἐνδυμασίας, διάφορα ἀντικείμενα λαϊκῆς τέχνης, κεντήματα, ἔθιμα, τραγούδια, παροιμίας, λαϊκὰς παραδόσεις κ. τ. τ. καὶ πρὸς τοῦτο ἤρξατο δραστηρίως περισυλλέγουσα τὰ πολύτιμα ταῦτα κειμήλια, ἅτινα σὺν τῷ χρόνῳ ἐξαφανίζονται καὶ ἐκτοπίζονται.

Ἡδὴ συνεκέντρωσε πολυτίμους καὶ μεγάλης ἀξίας ἐνδυμασίας Μακεδονίας καὶ Ἠπείρου τῶν κάτωθι περιφερειῶν αὐτῶν: 1) Αὐγερινοῦ, τύπος

ένδυμασ ας νύφης, ὑπάνδρου καὶ γραΐας καὶ μιᾶς ἀνδρικής 2) Βελβενδοῦ, 3) Βλάτσης, 4) Ἀγ. Παρασκευῆς, 5) Βεντζίων, 6) Γρεβενῶν, 7) Γιδᾶ, 8) Ζελόβου, 9) Ἰωαννίνων, 10) Κονίτσης, 11) Καστορίας, 12) Ἐπισκοπῆς, 13) Κρόκκου, 14) Χασίων, 15) Ἰ6) Πυλαίας καὶ πολλῶν ἄλλων περιφερειῶν. Ὡσαύτως πλεῖστα ἀντικείμενα λαϊκῆς τέχνης, κεντήματα, πρωτογόνους λυχνίας, μελανοδοχεῖα, παλάσκες, ποτήρια ἐξ ἀργύρου κεντημένα, μικρὰ δισκάρια ἀργυρᾶ, κοχλιάρια ξύλινα κεντημένα, φλογέρας ποιμενικάς κεντημένας καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα, ἅτινα συνδέονται μὲ τὴν ζωὴν τοῦ χωρικοῦ, τὴν λαϊκὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου.

I. ΤΑΡΗΣ

Σημ. Διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν δρᾶσιν τῆς «Μακεδονικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας» θὰ γράψωμεν εἰς τὸν προσεχῆ τόμον, διότι μέχρι τοῦδε δὲν μᾶς ἀπεστάλη ὑπὸ ἀρμοδίων σχετικὸν σημεῖωμα.

Λύκειον Ἑλληνίδων Θεσσαλονίκης

Σχεδὸν ταυτόχρονος τῆς ἰδρύσεως τῆς «Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν» ἦτο καὶ ἡ τῆς τοῦ «Λυκείου Ἑλληνίδων Θεσσαλονίκης», τοῦ ὁποῦ οὐ σκοπὸς εἶναι παρεμφερῆς τοῦ τῆς Ε.Μ.Σ. ἦτοι: Ἡ ἀναγέννησις καὶ διατήρησις τῶν Ἑλληνικῶν ἐθίμων καὶ παραδόσεων καὶ τῆς ἐν γένει ἐθνικῆς μας ζωῆς. Ἡ κοινωνικὴ μόρφωσις διὰ τῆς ὁργανώσεως φιλολογικῶν συγκεντρώσεων, διαλέξεων, ἐθνικῶν ἐορτῶν, χορῶν καὶ δεξιῶσεων. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος διὰ τῆς ἐνθαρρύνσεως πάσης πρωτοτύπου Ἑλληνικῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας. Ἡ μέριμνα διὰ τὴν πνευματικὴν ἐν γένει πρόοδον τῆς Ἑλληνίδος.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐπέδειξε κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἰδρύσεώς του ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν. Διωργάνωσε σειρὰν διαλέξεων καὶ ὁμιλιῶν μορφωτικοῦ, ἱατρικοῦ καὶ γενικοῦ περιεχομένου, σειρὰν μαθημάτων διὰ τὴν μετάδοσιν ἱατρικῶν γνώσεων, συγκεντρώσεις καὶ διαλέξεις κλπ. Ἰδίως ὠφέλιμος ἀπέβη ἡ ἐξάσκησις μελῶν τοῦ σωματείου τούτου εἰς τὸ ἐπάγγελμα τῆς νοσοκόμου, οὕτω δὲ εὐρέθη παρεσκευασμένον τὸ τμήμα τοῦτο διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν γενναίων μας τραυματιῶν. Σήμερον ἡ ὁμάς τῶν ἐθελοντῶν κυανοσταύρων ἀδελφῶν ἀριθμεῖ εικοσιπέντε, αἵτινες προσφέρουν ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα μας. Διὰ τοῦ ψυχαγωγικοῦ τμήματος — μουσική, ἀπαγγελία τραγουδιῶν καὶ εὐθύμων διηγημάτων — καταβάλλει τὸ σωματεῖον τοῦτο προσπάθειας, ἵνα καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀνακουφίσῃ τοὺς τραυματίας μας εἰς τὰ διάφορα νοσοκομεῖα τῆς Θεσσαλονίκης.